

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет (Україна)

Вища школа економіко-гуманітарна (Республіка Польща)

Академія техніко-гуманітарна (Республіка Польща)

IBM Canada, м. Торонто (Канада)

Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку

Національної академії наук України", м. Київ (Україна)

Парламент Ізраїлю, м. Єрусалим (Держава Ізраїль)

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут» (Україна)

Одеський національний політехнічний університет (Україна)

Технічний університет –Варна (Республіка Болгарія)

Університет "Проф. д-р Асен Златаров", м. Бургас (Республіка Болгарія)

Університет Торонто (Канада)

УО «Вітебський державний технологічний університет» (Республіка Білорусь)

Економічні проблеми сталого розвитку

Экономические проблемы устойчивого развития

Economical Problems of Sustainable Development

Матеріали

**Міжнародної науково-практичної конференції
імені проф. Балацького О. Ф.
(Суми, 11–12 травня 2016 р.)**

У двох томах

Том 1

Суми
Сумський державний університет
2016

ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ І НАПРЯМИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ*

професор **Сотник І.М.**

Сумський державний університет (Україна)

Питання енергозбереження (ЕЗ) і зростання енергоефективності (ЕЕ) національної економіки протягом 25 років незалежності України не втрачають актуальності. Так, у 2014 році енергоємність українського ВВП була у 2,1 рази вище, ніж середньосвітовий показник й у 3,06 рази вище, ніж у країнах Європейського Союзу [1]. Дефіцит власних енергоресурсів і значний рівень залежності від імпорту природного газу, висока енергоємність ВВП внаслідок нераціональної енергоємної структури економічної системи, зростання внутрішніх цін на енергоресурси є основними передумовами, що диктують необхідність переходу України на енергоефективний шлях розвитку.

Незважаючи на актуальність ЕЗ для вітчизняних суб'єктів господарювання, процеси економії та раціоналізації використання енергоресурсів в державі відбуваються досить повільно. Головними бар'єрами для підвищення ЕЕ національного виробництва і споживання є низький рівень інноваційної активності українських підприємств, відсутність достатнього інвестиційного забезпечення ЕЗ проєктів, в тому числі за рахунок бюджетних коштів, економічна незацікавленість потенційних виконавців ЕЗ заходів у їх здійсненні, недосконале державне регулювання у сфері ЕЕ, високий рівень корупції у владних структурах. Всупереч дії зазначених бар'єрів, останніми роками спостерігаються деякі позитивні результати у сфері зростання ЕЕ національної економіки. Зокрема, за 2000–2014 рр. енергоємність ВВП України знизилася на 91,3% (на -4.5% щорічно), а вуглецеємність економіки – на 93,7%. Завдяки застосуванню «зеленого» тарифу активно розвивається сектор відновлювальної енергетики (ВЕ). Водночас, темпи зростання ЕЕ набагато нижчі, ніж в інших країнах. Якщо протягом 1990-2014 рр. Словаччина знизилася енергоємність своєї економіки у 2,52 рази, Польща – 2,59 рази, то Україна – тільки у 1,56 рази [1]. Висока енергоємність визначає величезний потенціал зростання ЕЕ вітчизняного виробництва і споживання, лише мала частка якого на даний час є реалізованою.

Враховуючи результати політики ЕЗ в Україні та бар'єри для

* Робота виконувалася за рахунок бюджетних коштів МОН України, наданих на виконання науково-дослідної роботи № 53.15.01-01.15/17.3Ф «Методологія формування механізму інноваційного розвитку національної економіки на основі альтернативної енергетики».

впровадження ЕЗ заходів, до напрямів державної і регіональної політики підвищення ЕЕ виробництва та споживання доцільно віднести такі (рис. 1).

Державний рівень	Регіональний рівень
<ul style="list-style-type: none"> – розвиток сектору ВЕ, розширення можливостей торгівлі викидами; – активізація економічного стимулювання впровадження енергоефективних проєктів на всіх рівнях господарювання, збалансоване регулювання цін на енергоресурси; – надійне фінансове забезпечення енергозбереження, формування сприятливого інвестиційного клімату для реалізації енергоефективних проєктів; – розвиток інноваційної діяльності, оновлення матеріально-технічної бази виробництва, реструктуризація економіки у напрямі зростання її ЕЕ; – вдосконалення правової бази і структури державного управління енергозбереженням, посилення правової та економічної відповідальності за нерациональне використання енергоресурсів; – врегулювання військово-політичних конфліктів на території України, проведення демократичних реформ тощо 	<ul style="list-style-type: none"> – впровадження комплексу еколого-економічних інструментів заохочення локального розвитку ВЕ; – формування та стимулювання розширення попиту на екологобезпечну енергоощадну продукцію за активної участі місцевих органів влади; – розвиток регіональної інфраструктури енергозбереження; – забезпечення розширення виробництва продукції енергозберігаючого спрямування (моніторингових систем; приладів обліку енергоресурсів; технологій, устаткування та матеріалів для енергозбереження, інформаційних товарів і послуг тощо); – активізація інвестиційної діяльності у регіоні; – активізація екологоорієнтованої інноваційної діяльності у сфері ЕЕ шляхом створення та функціонування інноваційних структур, розроблення і впровадження концепції техно- та екополісів в регіонах; – формування системи багаторівневого фінансування енергозберігаючої діяльності (розширення традиційного переліку джерел фінансування, надання фінансових пільг і співфінансування місцевими органами влади енергозберігаючих заходів, впровадження лізингових схем тощо) та ін.

Рисунок 1 – Перспективні напрями державної і регіональної політики енергоефективного розвитку *(розроблено автором)*

Слід відзначити, що за окремими запропонованими напрямами в Україні вже є позитивні результати. Так, запроваджено економічне стимулювання розвитку ВЕ на основі «зеленого» тарифу, що забезпечило швидку розбудову цього сектору енергетики; на державному рівні реалізуються механізми Кіотського протоколу щодо торгівлі викидами. У 2015 році удосконалено правову базу в частині державних закупівель послуг енергосервісу, що уможливило реалізацію довгострокових енергоефективних проєктів у бюджетній сфері. Діє державна програма пільгового кредитування впровадження ЕЗ заходів для сектору домогосподарств, що передбачає відшкодування державою частини кредиту тощо. Триває процес підвищення цін на основні енергоресурси з метою доведення їх до економічно обґрунтованого рівня. Водночас, залишається широке коло зазначених напрямів, які потребують подальшого розвитку.

1. Energy Efficiency Indicators [Electronic resource] / World Energy council, 2016. – Mode of access: <http://www.worldenergy.org/data/efficiency-indicators/>.